CZU: 929:355.331-051(498) https://doi.org/10.59295/lrr2024.28

Generalul-erou Dimitrie Petrescu Tocineanu – moldovean prin naștere, bănățean prin adopție, militar prin vocație, erou prin sacrificiu

Ion TECA
LUGOJ, ROMÂNIA
0009-0002-0759-4991

General-hero Dimitrie Petrescu Rocineanu – moldavian by birth, banat by adoption, military by vocation, hero by sacrifice. We can say that Dimitrie Petrescu Tocineanu was the providential man that was send in hot and uncertain place, Banat region, after World War I. He holds several informal names, as a "Millitary who fought in three wars", "The first Romanian officer who arrived in Banat", "Musician officer", but he remains "Eroic general". He was born in Bârlad, and participated in second Balcan Wars and fought in World War I. He was sent to the Romanian embassy in Petrograd, and after that he was the first Romanian officer who was sent in Banat, as a liaison officer around franch army. He was the cabinet chief of Romanian`s embassy from Budapest, led by minister Diamandy. He married in Lugoj and contributed to the cultural and sporting development of the city. In the World War II he fought in Est Front and he was wounded in 1943, February 11, in Abhazia, two weeks later, he died and last wish was to be buried at lugoj.

Keywords: Dimitrie Petrescu Tocineanu, hero, brigadier general, Lugoj, Philarmonic Society

Există oameni providențiali pe care Dumnezeu îi trimite acolo unde este nevoie de ei, fără ca aceștia să intenționeze obținerea sau deținerea unor onoruri sau titluri statale, ei îndeplinindu-și doar misiunea către popor. Se poate aprecia că generalul Dimitrie Petrescu Tocineanu, fiu al Moldovei, este omul providențial trimis de Dumnezeu într-un loc și un moment foarte fierbinte și nesigur, Banatul postbelic.

I se pot atribui, pe bună dreptate, supranumele de „Generalul care a luptat în trei războaie", „Primul militar român care a pătruns în Banat", „Ofițerul-muzician", dar el rămâne „Generalul-erou" care și-a dat sacrificiul suprem pentru patrie.

Generalul-erou Dimitrie Petrescu Tocineanu a văzut lumina zilei în 30 ianuarie 1893 la Bârlad, județul Vaslui, într-o familie cu vechi tradiții cazone, tatăl său fiind colonel de geniu, pentru meritele sale fiind avansat la gradul de colonel, în anul 1908, de către Regele Carol I[1].

A urmat școala primară și liceul în localitatea natală, apoi, atras fiind de haina militară și animat de propășirea și emanciparea nației, a absolvit Şcoala militară de ofițeri de infanterie din București, pe care a absolvit-o ca al patrulea clasificat, în anul 1912, activând în Regimentul de Gardă Nr. 2 „Regina Elisabeta"[2].

[1] *Oficiul Național pentru Cultul Eroilor „General de Brigadă Dimitrie Petrescu Tocineanu"* (https://once.mapn.org).
[2] Jurnal de familie. În: Constantin-Tufan Stan. *Miscellanea musicologica*. Editura Eurostampa, Timișoara: 2018, p. 122.

Dimitrie Petrescu Tocineanu
(colecția ing. Dan Tocineanu)

Alături de copiii săi,
Dan și Rodica (Drăgilă)

A luat parte la al Doilea Război Balcanic, iar după avansarea la gradul de locotenent (15 decembrie 1915), ofițerul va fi trimis atașat la legația României de la Petrograd, misiune diplomatică condusă de ministrul plenipotentiar C. Diamandy. Aici, grație calităților diplomatice excelente pe care le poseda, va fi evidențiat, iar pentru activitatea sa, în numele țarului Nicolae al II-lea, i se va acorda Ordinul „Sfânta Ana".

La vârsta de 24 de ani, în 3 iunie 1917, este avansat la gradul de căpitan, fiindu-i permisă întoarcerea la unitate, ca și comandant de companie, pe frontul de la Varnița, lângă Adjud, împotriva trupelor germane, pentru ca apoi să lupte împotriva trupelor rusești, care părăsiseră frontul românesc, dedându-se la acte de jaf și teroare asupra populației civile în retragerea acestora către Basarabia.

După euforia națională a Marii Uniri, Consiliul Dirigent va cere ajutorul trupelor române, pentru a contracara acțiunile trupelor bolșevice maghiare ale lui Béla Kuhn. Va trece Carpații, în Transilvania, cu Regimentul de Gardă Nr. 2, ajungând la Sibiu în 18 decembrie 1918 și deplasându-se ulterior la Zam, pe Mureș.

În Banat, situația era foarte incertă și nesigură. După proclamarea Republicii Bănățene de către Otto Roth și locotenent-colonelul Albert Barna, trupele sârbești au pătruns în Banat, acțiune la care, inițial, au aderat mulți români. Dar, ca urmare

a împotrivirii acestora la voința unionistă românească, sârbii blocând orice tendință locală la autodeterminare, situația a degenerat, după ce mulți reprezentanți locali și susținători ai cauzei românești au fost oprimați. În aceste condiții de incertitudine și nesiguranță socială, deoarece încă nu începuseră tratativele de pace, în Banat au pătruns trupele franceze, Diviziile 11 și 17 Coloniale de supraveghere.

În acest peisaj social, Tocineanu, grație experienței diplomatice, primește misiunea de a îndeplini rolul de ofițer de legătură între armata română, care acționa deja în Transilvania, și armatele sârbești și franceze, ajungând la Timișoara la 10 februarie 1919. În această calitate, colaborează excelent cu generalii Pruneau, Gougan, De Lobit și îi cunoaște pe mareșalul D`Esperay și pe Alexandru, prințul regent al Iugoslaviei. Tot căpitanul Tocineanu, ca reprezentant al armatei române, îl va întâmpina pe generalul de divizie Berthelot, care va sosi la Timișoara în 9 mai 1919.

Această misiune a îndeplinit-o cu succes până în 4 august 1919, când armata română a cucerit Budapesta, după înfrângerea armatei bolșevice a lui Béla Kuhn. Calitățile sale de diplomat îl vor propulsa în alte sfere de înaltă responsabilitate pentru țară, fiind numit consilier și șef de cabinet al Înaltului Comisar al Guvernului Român la Budapesta – ministrul C. Diamandy, cel cu care lucrase la Petrograd, la solicitarea acestuia din urmă, misiune îndeplinită excelent până în ianuarie 1920, când s-a reîntors la regiment.

Generalul poate fi declarat lugojean prin adopție, iubind foarte mult acest oraș, unde a sosit la 22 martie 1919 ca prim ofiţer român. S-a căsătorit, în anul 1920, cu Alma Pop, membră a Reuniunii Române de Cântări și Muzică, fiica avocatului Isidor Pop, patriot român, fondatorul și directorul Băncii „Poporul”.

Tot în 1920 a fost mutat, la cerere, în calitate de comandant de batalion, în cadrul Regimentului Infanterie, unitate înființată de Carol I înainte de 1877. La 1 decembrie 1929 a fost numit ajutor de comandant la Batalionul 12 Vânători de Munte „Spătărel Coman”, iar la 1 aprilie 1930 a fost numit comandantul acesteia. În 1936 a fost numit ajutorul comandantului Regimentului 2 Vânători de Gardă nr. 9, iar la 10 mai a fost avansat colonel. La 10 august 1936 a fost numit comandantul Grupului 1 Vânători de Munte Brașov. A îndeplinit, în paralel cu activitatea militară, demnitatea de prefect, succesiv, în județele Brașov, Sibiu, Mehedinți până în 20 septembrie 1940, când a fost numit comandant secund al Diviziei 17 Infanterie, staționată în Banat. De asemenea, în paralel cu activitatea militară, a activat în cadrul președinției Consiliului de Miniștri în problema Timocului[33].

De rând cu activitatea din domeniile militar, diplomatic și administrativ, activități însoțite de înalte aprecieri pentru profesionalismul dovedit, Dimitrie Petrescu Tocineanu a depus o intensă muncă pe tărâm cultural, dăruindu-și o însemnată etapă din viață pentru ridicarea la cele mai înalte cote ale elitismului acestui domeniu: a fost membru în Comitetul Liceului „Coriolan Brediceanu”, membru al Cazinoului Civil al oraşului Lugoj și membru al Cercului Militar Lugoj. Calitățile artistice recunoscute l-au propulsat în societatea bănățeană, depunând un efort considerabil la înființarea Societății Filarmonice din Lugoj, a șaptea din țară, unde a fost prim-violonist, vicepreşedinte, între 1927-1933, apoi preşedinte între 1933

[3] *Ibidem*.

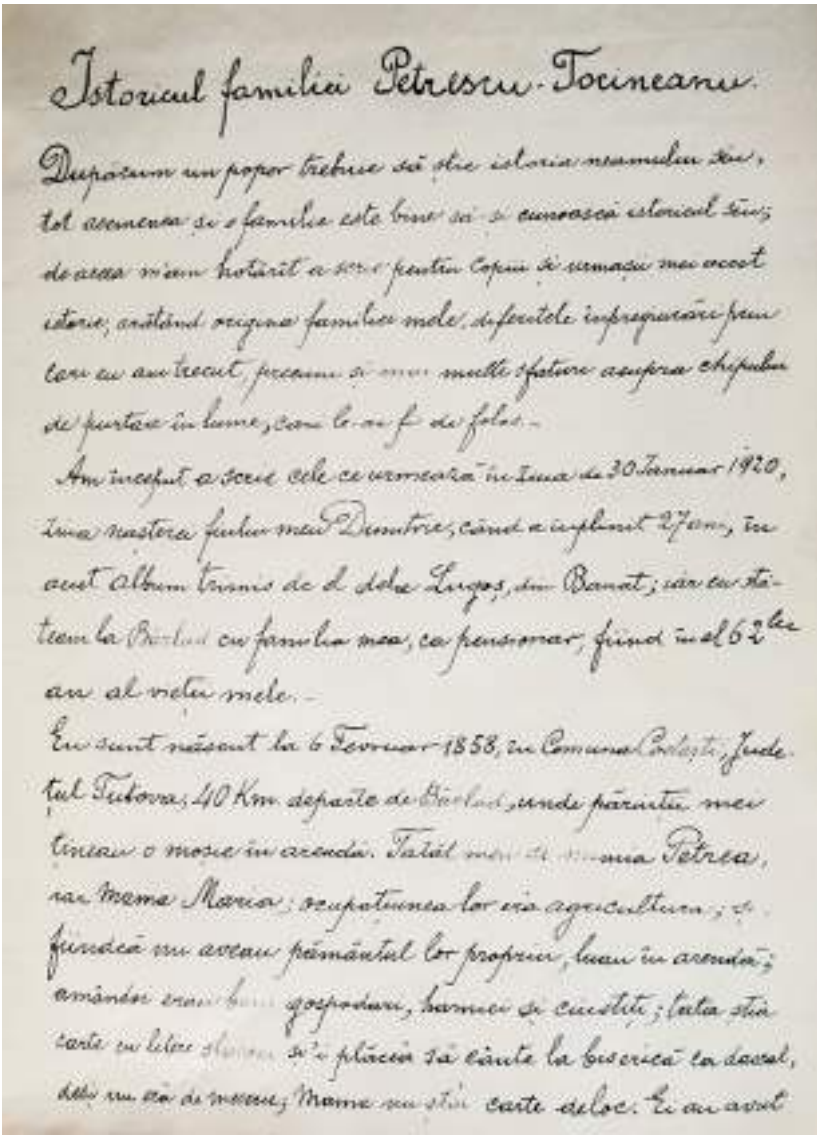

Ordine, medalii și decorații conferite lui Dimitrie Petrescu Tocineanu

și 1936, implicându-se în activitatea artistică și culturală lugojeană, ani la rând activând ca violonist în orchestra Societății Filarmonice. În acest sens, în jurnalul său, Tocineanu mărturisește că a fost principalul inițiator al fondării Societăţii Filarmonice: „De când am venit la Lugoj, m-am ocupat mult de muzică, dându-mi concursul la nenumărate concerte şi festivaluri, şi, pentru că am văzut o mulţime de talente, care, adunate la un loc, ar putea înjgheba o orchestră de elită, am luat iniţiativa şi, la 20 febr., s-a organizat o Soc. Filarmonică, în care am fost ales ca vicepreşedinte. În fiecare lună avea loc câte un concert, ale căror programe se găsesc în biblioteca mea”[44]. Chiar dacă a fost ales, initial, vicepreședinte al Societății Filarmonice, a condus-o, efectiv, de la înființarea acesteia.

Dimitrie Petrescu Tocineanu deținea un dezvoltat spirit al initiativei și ducerii la bun sfârșit a tuturor ideilor care se transformau în proiecte de suflet, apreciate de specialiștii în domeniu. Un exemplu, în acest sens, este materializarea ideii organizării unui concert omagial în cinstea lui George Enescu, în ziua de 6 ianuarie 1932, ca un gest reparatoriu după contramandarea recitalului, cu un an în urmă, cu ocazia împlinirii a cinci decenii de viață. Evenimentul s-a materializat ca urmare a initiativei lui Tocineanu din 6 noiembrie 1931, în cadrul Adunării Generale a Societății Filarmonice, în calitate de vicepreședinte al acesteia, prilej cu care George Enescu fusese declarat membru de onoare al Societății Filarmonice lugojene. Evenimentul s-a ridicat la cele mai înalte cote de apreciere, fiind onorat cu participarea tuturor coralelor lugojene și de tânăra orchestră a Societății Filarmonice. Despre succesul manifestării și despre rolul pe care l-a avut D. P. Tocineanu în organizarea manifestării, se pot trage, foarte ușor, concluziile din cronica semnată de dirijorul Filaret Barbu, sub pseudonimul Filarmon, în ziarul *Răsunetul*: „Dl lt.-colonel Tocineanu este intelectualul cu cele mai frumoase initiative pentru societaea noastră lugojeană. Așa și de data aceasta s-a gândit să ne adune pe toți iubitorii de muzică, toate corurile din Lugoj, pentru ca prin cântece și muzică să-l preamărim pe cel mai mare reprezentant al muzicii românești, pe măestrul George Enescu. [...] Lăudabilă este doar însăși initiativa și cu atât mai vârtos pro-

[4] Constantin-Tufan Stan. *George Enescu. Consonanțe bănățene – cronici, evocări, interviuri, omagii, mărturii*, Ediția a II-a revăzută și adăugită. Editura Eurostampa. Timișoara: 2018, p. 62.

Istoricul familiei Petrescu-Tocineanu.

După cum un popor trebuie să știe istoria neamului său, tot asemenea și o familie este bine să-și cunoască istoricul său; de aceea m'am hotărît a scrie pentru Copiii și urmașii mei acest istoric; arătând originea familiei mele, diferitele împrejurări prin care au trecut, precum și unele mulțumiri asupra chipului de purtare în lume, cum le-au fi de folos.

Am început a scrie cele ce urmează în Ziua de 30 Ianuar 1920, Ziua nașterea fiului meu Dimitrie; când a împlinit 27 ani, în acest Album trimis de d. dela Lugoș, din Banat; iar eu stăteam la Berlad cu familia mea, ca pensionar, fiind în al 62-lea an al vieței mele.

Eu sunt născut la 6 Fevruar 1858, în Comuna Cudești, Județul Tutova; 40 Km depărte de Bârlad, unde părinții mei țineau o moșie în arendă. Tatăl meu [illegible]mna Petrea, iar Mama Maria; ocupațiunea lor era agricultura; de fiindcă nu aveau pământul lor propriu, luau în arendă; amândoi erau [illegible] gospodari, harnici și cuviincioși; fiecare știa carte cu litere [illegible] și-i plăcea să cânte la biserică la dascal, dar nu ca de meserie; Mama nu știa carte deloc. Ei au avut

Filă din jurnal

gramul oferit de Filarmonică, care a executat una din *Rapsodiile* lui Enescu. [...] Lugojul muzical nu putea să-l sărbătorească pe măestrul Enescu mai nimerit, mai impozant de cum l-a sărbătorit. [...] Sala arhiplină i-a ovaționat îndelung pe interpreți și astfel a adus un sincer omagiu măestrului G. Enescu”[5].

[5] *Răsunetul*. Lugoj. XI. Nr. 3 martie 1943, p. 2; cf. Constantin-Tufan Stan. *George Enescu. Consonanțe bănățene*.

Membru fondator al ASTREI sibiene

De asemenea, Tocineanu a îndrăgit foarte mult sportul, fiind un susţinător al fotbalului lugojean, între 1931 şi 1936 fiind preşedintele Clubului Sportiv „Vulturii", aici construind prima tribună de lemn. Atât pe plan cultural, cât şi sportiv, Tocineanu a obţinut calificative maxime şi a primt medalia „Meritul cultural" şi cel mai mare premiu pentru performanţa de a califica echipa de fotbal în campionatul naţional – ediţia 1937-1938.

Intrarea României în al Doilea Război Mondial îl aduce pe frontul de Est, unde a participat la cucerirea peninsulei Taman din Crimeea, în Kuban, la Kerci, Krasnodar, Krâmscaia şi Abinskaia. A comandat Divizia 19 Infanterie, în perioada decembrie 1942 – februarie 1943, în luptele din Peninsula Kerci, remarcându-se în buna organizare și desfășurare a acțiunilor militare, în acest sens, reușind oprirea ofensivei sovietice, pe acea direcție, în zona Krasnodar-Krâmskaia. Pentru a fi cât mai aproape de zona acțiunilor de luptă, a luat decizia să-și stabilească postul de comandă aproape de trupele aflate la contact. În urma unui puternic atac, susținut de aviație, tancuri și artilerie, este rănit, la 11 februarie 1943, în luptele din Abhazia și moare două săptămâni mai târziu, la 27 februarie 1943. Ultima sa dorinţă a fost aceea de a fi înmormântat la Lugoj, dorință pe care i-a îndeplinit-o credinciosul sergent bănățean Biriș Emil, care l-a însoțit pe întreaga campanie din est[6].

[6] *Răsunetul*. Lugoj. XXII. Nr. 10, 7 martie 1943.

Mihai I

Petrescu Dimitrie Tocineanu,

Mareșal al României

Ordinul militar „Mihai Viteazul”

Impresionat și marcat profund de moartea prietenului său, Zeno Vancea îi va dedica un recviem, *Muzică la Pomelnicul unui erou*, pentru care a obținut Premiul I la ediția din 1943 a prestigiosului Concurs Național de Compoziție „George Enescu”. Opusul, structurat în cinci secţiuni (*Introducere – Sostenuto molto*, *Pe robul acesta mutat de la noi*, *Tu însuți ești fără de moarte*, *Veniți să dăm mortului ultima sărutare*, *Ce este viața? floare, fum și rouă*), reprezintă o capodoperă a expresivității şi nuanţelor spiritului liturgic ortodox la care visa Zeno Vancea[7].

[7] Constantin-Tufan Stan. *George Enescu. Consonanțe bănățene*.

Efecte militare din panoplia generalului-erou Dimitrie Petrescu Tocineanu

A fost avansat constant, sublocotenent (1912), locotenent (1915), căpitan (1917), maior (1921), locotenent-colonel (1930), colonel (1936) și general de brigadă post-mortem (1943) de către regele Mihai, avansările fiind însoțite de calificative excepționale. Pentru faptele sale de arme a fost decorat cu medaliile „Avântul Țării", „Bărbăție și Credință", Crucea „Meritul Sanitar", Ordinul „Coroana României, clasa a V-a, cu Spade și Panglică de Virtute Militară", Crucea de Război Germană, clasa a II-a, și Ordinul „Mihai Viteazul".

Militarii lugojeni, ca o recunoaștere a întregii sale activități, ca un model de dăruire civică, militară și de sacrificiu suprem pentru țară, l-au ales patron spiritual al Asociatiei Cultul Eroilor „General Dimitrie Petrescu Tocineanu" din garnizoana Lugoj.

Concluzie

Chiar dacă personalitatea generalului-erou Dimitrie Petrescu Tocineanu este mai puțin cunoscută, memoria acestui brav ostaș merită promovată și acordate permanent onorurile și recunoștința, similar marilor personalități, deoarece a contribuit, prin dăruirea și sacrificiul său, la propășirea și emanciparea națiunii române, fiind un ofițer-erou model, care poate reprezenta un reper de conduită, dăruire și conștiință pentru toate generațiile poporului român.